

Un inici de curs especial

Idees per a l'acollida i
l'acompanyament emocional
a la comunitat escolar

komtu

FUNDACIÓ **Jov**
projecció en educació

Setembre de 2020

© Programa Komtù i Fundació JOV, 2020

info@komtu.org

hola@fundaciojov.org

Per a citar aquest document:

Vergara, Irene; De la Cerda, Maribel (Coord.); Balcells, Mireia; Vila, Sofia; De Luis, Irene; Bosch, Carles; Mosquera, Marta; Ronzano, Joan; López, Rebeca. (2020). Un inici de curs especial. Idees per a l'acollida i l'acompanyament emocional a la comunitat escolar. Barcelona : Programa Komtù i Fundació Jov

Disponible als webs:

www.komtu.org

www.fundaciojov.org

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional (CC BY-SA 4.0).
Sou lliures de compartir i adaptar el material, però reconeixent l'autoria de manera apropiada i difonent les vostres creacions amb la mateixa llicència que l'obra original.

Fotografies: Sònia Armengol / Unsplash

Aquest document és fruit de diverses sessions de treball realitzades durant el mes de juliol de 2020 entre l'equip de la Fundació JOV i del Programa Komtù. En elles han participat: Mireia Balcells, Sofia Vila, Irene de Luís, Carles Bosch, Marta Mosquera, Joan Ronzano i Rebeca López.

Coordinació i redacció: Irene Vergara i Maribel de la Cerda.

Komtū és un programa gratuït per a la millora del benestar emocional i relacional de nens i nenes als centres d'educació infantil i primària. Involucra a tota la comunitat educativa per a promoure un entorn positiu i l'acompanyament emocional de l'alumnat, alhora que ajuda a les escoles a tractar les necessitats d'aquells infants que experimenten dificultats específiques. El Programa Komtū s'ha desplegat en projecte pilot durant el curs 2019-20 a l'Escola El Turó de Montcada i Reixac i s'estendrà a tres escoles més de l'Àrea Metropolitana de Barcelona el curs 2020-21.

www.komtū.org

La **Fundació JOV** és un projecte educatiu i social que dóna suport i complementa la formació dels joves dins l'educació reglada, amb la finalitat d'orientar-los a trobar la seva vocació professional, i és una entitat pionera en implementar l'autoconeixement als centres educatius. Per als professionals de l'educació, agents de canvi de la realitat educativa, ofereixen propostes de formació aplicables a la competència transversal d'àmbit personal i social, adequada a les necessitats i reptes educatius actuals.

www.fundaciojov.org

Índex

Pròleg: Sobre l'inici d'aquest curs	4
Sobre aquest document	6
1. Com entenem l'acompanyament?	7
1.1. Retrobada i acollida	11
1.2. Detecció de necessitats	14
1.3. Sentiment de pertinença	16
1.4. Protecció i seguretat	18
1.5. Projecció i futur	21
2. L'inici de curs amb les famílies	22
2.1. Retrobada i acollida	22
2.2. Detecció de necessitats	23
2.3. Sentiment de pertinença	25
2.4. Mesures de seguretat	26
2.5. Projecció i futur	28
3. L'inici de curs amb els infants	29
3.1. Retrobada i acollida	29
3.2. Detecció de necessitats	32
3.3. Sentiment de pertinença	35
3.4. Protecció i seguretat	36
3.5. Projecció i futur	38

Pròleg: Sobre l'inici d'aquest curs

Ens trobem immersos en un moment incert i complex. La pandèmia de la Covid19 ens ha obligat a modificar molts aspectes de la nostra vida adaptant-nos a les circumstàncies noves i canviants. Una situació desconeguda que ha originat transformacions a molts nivells. Les escoles es van veure obligades a tancar el dia 13 de març de 2020, a canviar al format virtual i a tancar el curs d'una manera que mai no haguessin imaginat: un tercer trimestre en un període d'aïllament i un final de curs divers i allunyat del que sempre s'havia fet.

Moltes **famílies** han patit o estan patint dificultats econòmiques i de salut, amb tot el que això implica en els àmbits personal, relacional i emocional. Una situació difícil que ens remou a molts nivells (físic, emocional, psicològic...) i que, sense dubte, cal tenir en compte a les escoles per a l'inici del nou curs.

Tal com assenyalava l'Informe *Obrim l'educació. Mesures de xoc i reformes prioritàries davant la crisi* de la Fundació Jaume Bofill¹, a l'experiència del curs passat, a més de la pèrdua en el ritme d'aprenentatges, per als **infants i joves** és probable que s'hi afegixin situacions d'angoixa, estrès i frustració. Diversitat de vivències, experiències i emocions viscudes que cal considerar a l'hora d'oferir un acompanyament educatiu que vetlli pel seu benestar emocional.

Per la seva banda, **el professorat**, a més de patir la situació com tots i totes a nivell personal, s'ha vist en un procés de canvi i readaptació accelerat. *Com arribar a les famílies? Com recollir i donar resposta a les seves necessitats? Com acompanyar l'alumnat en un moment tan complex a nivell emocional? Com avançar amb la docència i l'avaluació en aquesta situació general tan incerta?* Totes aquestes són preguntes que han originat accions molt diverses per a intentar oferir resposta.

Aquest inici de curs és probable que la por, la incertesa i l'angoixa siguin emocions compartides per tots els membres de la comunitat escolar: infants, famílies i professionals. Però si tenim en compte el concepte de **resiliència** (la capacitat que tenim les persones de superar les adversitats), d'aquesta situació, com de moltes altres, en sortirem amb més força. I com? A través de la presència, del vincle i d'un acompanyament respectuós.

¹ *Obrim l'educació. Mesures de xoc i reformes prioritàries davant la crisi*, Fundació Jaume Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: https://obrirmeducacio.cat/uploads/docs/b/z/e/syr-agendamesures-educativescovid19_160420.pdf

Per tant, si des de l'escola volem oferir una tornada positiva per a tothom i un entorn segur, **caldrà que els propis professionals del centre comencem oferint-nos una bona acollida i un bon acompanyament, començant per nosaltres mateixos/es. Només d'aquesta manera podrem acollir i acompanyar a infants i famílies.** Encara que les conseqüències que ha tingut i té la pandèmia a les nostres vides siguin diferents, tots i totes estem vivint el mateix moment.

És per tot això que durant aquest curs caldrà destinar temps i espais per a què tothom pugui expressar, comunicar i compartir allò viscut i sentit durant aquest temps. També serà necessari detectar i oferir resposta a aquells casos que necessitin d'una intervenció especialitzada. Cal, doncs, **entendre l'inici escolar com un moment de retrobament i d'acollida, promovent i facilitant pràctiques que permetin sanar i reparar els possibles malestars emocionals.** A la vegada que contribueixin a reforçar els vincles, la proximitat, la confiança, la seguretat, l'empatia, la comprensió, l'optimisme i el sentiment de pertinença de totes les persones que integren l'escola.

Fundació JOV i Programa Komtū

Sobre aquest document

Aquest document neix amb l'objectiu d'oferir algunes idees i recursos relacionats amb l'acompanyament de tots els membres de la comunitat escolar als centres educatius d'infantil i primària

Què hi trobareu?

Al primer apartat oferim una breu introducció a la manera com entenem aquest acompanyament. La fonamentació o el marc de tot el que aportem es tractarà en punts posteriors.

El segon, el tercer i el quart apartat fan referència a la tornada a l'escola de tots els membres que en formen part: l'equip de professionals, les famílies i els infants.

En aquests, hem desenvolupat els continguts mitjançant cinc eixos que considerem claus per a focalitzar la mirada en aquesta tornada a l'escola.

1. Retrobada i acollida

2. Detecció de necessitats

3. Sentiment de pertinença

4. Protecció i seguretat

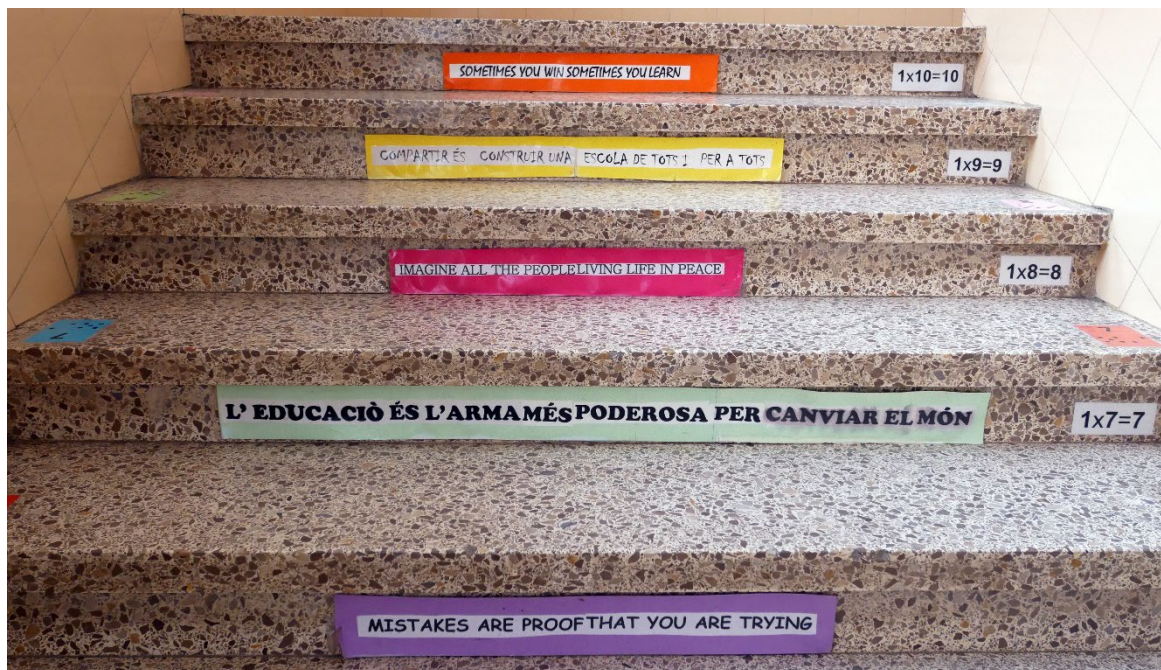
5. Projecció i futur

1. Com entenem l'acompanyament?

Com un acompanyament a l'afectivitat. És a dir, com aquell que facilitem en cada moment per a cuidar com se senten els altres².

Així, doncs, entenem l'acompanyament com un procés....

- que pretén acollir i sostenir el que es produeix al moment present.
- que es basa en el vincle, la connexió i la presència.
- que parteix del potencial i de la fortalesa humana: de la nostra capacitat de resiliència.
- que es dona entre adults però que, sobretot, es dona dels adults cap als infants.
- que es va fent expansiu i va impregnant la manera de relacionar-nos entre tots i totes: a les escoles aquest procés requereix que els professionals s'acompanyin per tal que puguin acompanyar a la resta (famílies i alumnes).
- que requereix que ens cuidem i tinguem cura de les nostres relacions.
 - Cuidant-nos com equip de professionals (claustre, PAS, equip migdia...): una cura en la que els equips directius adquireixen un paper important.
 - Cuidant les famílies i els infants. Destacant el rol i la funció dels tutors i les tutores en aquest sentit.

Entenem que l'acompanyament implica generar espais en que es posin en joc les següents dinàmiques:

² Si voleu aprofundir sobre l'acompanyament a l'afectivitat en relació als infants podeu consultar l'article de Jordi Mateu a <https://caiev.com/el-acompanamiento-emocional-post-confinamiento/> [data de consulta: 01/09/2020]

✓ **L'expressió:** per a que les persones, si volen, puguin expressar com estan, en quina situació es troben, com se senten...

Plantejant preguntes obertes que facilitin una conversa propera sense que es puguin sentir forçats (*"Com et sents? Com estàs?"*)

✓ **El reconeixement:** en els que estiguem atents i atentes, compartint el que observem en l'altre a nivell emocional.

Escoltant, des de l'empatia, posant nom al que veiem i donant exemples, aportant la pròpia vivència. (*"És trist el que m'estàs explicant..."*)

✓ **La validació:** donant valor a les vivències emocionals de l'altre.

Amb l'escolta activa i sense jutjar les experiències (*"Veig tristesa a la teva mirada..."*).

✓ **La normalització:** ajudant a que l'altre accepti el que està passant.

Escoltant i contribuint a que puguin acceptar les seves emocions com quelcom humà (*"Qualsevol persona estaria trista pel que t'ha passat..."*).

L'equip de professionals de l'escola comencem el curs...

Avui és el primer dia després de les vacances en que l'equip directiu de l'escola es trobarà. L'Anna, la directora del centre, conjuntament amb la Clara, la cap d'estudis, i en Josep, el secretari, es reuniran a la sala de mestres.

L'Anna ha arribat molt d'hora i ja ho té tot ben preparat: una mica de suc i algunes galetes per a començar. Els companys arriben puntuals. No poden evitar fer-se una abraçada, amb mascareta i gairebé sense respirar.

- Què tal? Com esteu?,- els pregunta l'Anna.

En Josep respon ràpidament.

- Doncs joestic una mica nerviós. A finals d'agost vaig intentar contactar amb algunes de les famílies que es van quedar penjades i no hi ha hagut manera... No m'agafen el telèfon. Tampoc no em responen els missatges. Tornaran els nens i les nenes? Com ho podem fer ara?...

L'Anna l'interromp ja que el company es va accelerant:

- Josep, tranquil... després ja parlem de tot això, volia saber com esteu vosaltres. Com estàs? Com esteu?

Silenci.

- I tu, Clara? Com estàs? Com ha anat tot?

La Clara comparteix que ha pogut marxar al poble a visitar a la família i que, per sort, estan tots bé. També explica que ha pogut descansar i que ha aprofitat per fer alguna sortida a la natura. Sembla que arriba amb molta energia. Quan ha acabat, en Josep s'anima a parlar:

Doncs jo la veritat és que estic una mica angoixat. M'ha costat molt desconnectar aquest estiu. A més, la meva germana ha estat ingressada perquè va agafar el coronavirus. Al final sembla que va millorant, però ha estat molt greu. No ho estic passant gaire bé. I a sobre, tota aquest incertesa d'inici de curs... – en Josep no pot acabar la frase.

- És normal, Josep, quin moment tan complicat ens ha tocat viure... Però mica en mica. Anirem pas a pas i recolzant-nos, som un equip! Ja ho vam demostrar a final de curs.

Al Josep li canvia l'expressió. L'Anna continua:

- Mireu, havia pensat començar amb la resta del claustre amb un dinar informal, aprofitant el pati, l'aire lliure. Podem treure taules i cadires. També podríem convidar l'equip de migdia i fins i tot l'Elisa, la conserge, i en Xavi, l'administratiu. **Què us semblaria fer alguna cosa plegats que ens doni peu a compartir com estem abans de començar aquest curs?** Penso que ens pot fer bé. Com ho veieu?

1.1. Retrobada i acollida

Tot i la complexitat del moment actual i de les incerteses, neguits i angoixes en relació al nou curs, a l'inici serà del tot necessari que l'equip docent i la resta de professionals (equip de migdia, PAS i altres professionals no docents) **destinem alguns moments i espais a compartir quin és el nostre estat actual**: com ens trobem, com hem viscut aquests mesos, com arribem a l'escola.

✓ Hi ha moltes preguntes que poden contribuir a generar aquesta reflexió, però en aquest punt serà fonamental que ens en formulem dues de fonamentals:

Com estic? Com he viscut aquest període?

✓ Encara que puguin sortir emocions i experiències que ens han generat o generen malestar, també serà necessari **detectar i valorar tots els aprenentatges** que hem adquirit. La pandèmia ha estat una font d'aprenentatges profunds per a tots i totes.

✓ Estem en un moment incert. En aquest sentit resultarà fonamental **acceptar que no ho podem tot**. Que no som herois ni heroïnes. Que som persones i que estem vivint un moment de canvi en general. I que tenim dos elements molt potents: el poder del grup i la voluntat de buscar plegats maneres que ens permetin continuar avançant.

✓ Els moments de crisi col·lectiva poden generar experiències vinculants molt profundes. **Aprofitem aquests moments per enfortir els nostres vincles** entre l'equip docent i també amb la resta de personal no docent que treballa al centre.

A través de la pròpia consciència i de compartir amb els companys i companyes per tal de situar-nos al moment actual, expressant emocions passades i presents.

Podríem entendre **l'equip directiu** com el primer agent que pot oferir propostes i espais que afavoreixin que la resta de companys i companyes puguin prendre consciència de com arriben al centre, tot expressant i compartint les pròpies vivències i emocions. Sempre intentant contribuir a generar **calma i serenor** en l'equip, dues qüestions que seran fonamentals també per a les famílies i pels infants.

✓ Si els adults que treballem a l'escola assolim **nivells de calma i sintonia**, malgrat les dificultats del moment, **serà més fàcil que puguem transmetre aquests estats a la resta de la comunitat educativa**: pares, mares i alumnat.

✔ A vegades aquesta **funció dinamitzadora o catalitzadora**, a més de l'equip directiu, també la pot desenvolupar alguna persona de l'equip amb capacitats de lideratge i de generar propostes que es puguin realitzar al centre.

✔ Des de l'equip directiu cal transmetre, mitjançant l'exemple, la importància de l'estar: **la presència**. Una presència calmada, relaxada que ofereixi seguretat i que impregni les relacions al centre: de l'equip directiu amb l'equip de professionals de l'escola (personal docent i no docent) i d'aquests als infants i a les famílies.

Però ara, tornem al cas que us presentàvem al començament:

Imaginem-nos que en aquesta primera trobada amb en Josep i la Clara, l'Anna no donés espais per a que s'expressin: es mostra distant, no pregunta... Què hauria passat? Doncs que en Josep hauria continuat amb el seu negoci professional i la conversa probablement hagués derivat en una posada en comú de reptes i dificultats. Però no ha estat així: l'Anna ha preguntat per la persona, i **ha estat aquest interès el que ha possibilitat l'acompanyament emocional del seu company**.

Aquesta reflexió personal i possible posada en comú es pot donar en diferents formats. No hi ha una única fórmula. Al centre que preniem com a exemple, aquest espai de trobada s'ha generat a nivell d'equip directiu a la primera reunió del curs. A la vegada que es planteja fer-lo extensiu amb la resta de companys i companyes a nivell més informal aprofitant un dinar.

✔ **Sigui quin sigui el format a l'inici de curs serà important generar espais per a parlar del que ha passat i el que ens ha passat**. Amb l'objectiu de fer créixer la comoditat i la seguretat entre les persones que treballem al centre a la vegada que reconèixer i validar les nostres emocions i sentiments.

✔ **És molt recomanable que aquests espais que es puguin mantenir durant el desenvolupament del curs escolar**, entesos com a espais en que els i les professionals dels centres puguin compartir el que senten, així com trobar un espai de suport amb la resta de companys i companyes.

Recursos disponibles

Aplicació web amb eines per a l'avaluació i la millora de la salut emocional, amb recursos.

Servei Català de la Salut [data de consulta: 01/09/2020]: <https://gestioemocional.catsalut.cat/>

Consells per als adults en relació a la gestió emocional. Canal Salut. Generalitat de Catalunya

[data de consulta: 01/09/2020]: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/c/coronavirus-2019-ncov/ciutadania/gestio-de-les-emocions/consells-per-als-adults/>

Cabàs emocional. Activitats i recursos per millorar el benestar emocional. Ajuntament de Barcelona i Taula de Salut Mental [data de consulta: 01/09/2020]:

<https://ajuntament.barcelona.cat/sanitatisalut/es/canal/cabas-emocional>

5 idees per retrobar-nos a l'escola aprenent de l'experiència. Equip Komtù, al blog Obrim

l'Educació de Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]:

<https://obrirmeducacio.cat/blog/idees-retrobar-escola-experiencia>

Vídeo: Com aprofitar el context per teixir vincles i fer reforç emocional? Amb l'equip Komtù.

Intervenció vinculada a la jornada #EstiuEnriqueit d'Obrim l'Educació, de Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.youtube.com/watch?v=GggVAInD6ag>

1.2. Detecció de necessitats

Per tal de poder realitzar un bon acompanyament emocional és convenient que a nivell de centre fem un anàlisi de necessitats dels professionals que hi treballem. Així, doncs, caldrà que ens formulem conjuntament les següents preguntes: **Com estem a nivell de centre? Què cal que tinguem en compte a nivell de vincles i relacions en aquesta tornada a l'escola?**

En Josep comença el curs molt angoixat i amb molta incertesa a nivell professional. Però sobretot comença el curs amb molt poca energia i desgastat personalment. Expressa que no està bé, ha passat un estiu amb la seva germana malalta, molt greu. L'Anna, encara que en Josep ha començat a la trobada parlant dels neguits professionals, **ha pogut anar més enllà i donar resposta a una necessitat fonamental**: que en Josep pogués expressar i compartir el que havia passat i com es trobava a nivell emocional.

En aquesta diagnosi inicial ens pot resultar d'ajuda:

- ✓ **Revisar quin tipus d'acompanyament emocional vam tenir entre nosaltres el curs passat**, detectant les mancances en clau de millora així com tot allò que va anar bé i considerem que va funcionar.
- ✓ **Donar veu i recollir les aportacions de tot el claustre i també del personal no docent**, considerant que no hi ha una fórmula estàndard d'acompanyament i que amb cada equip serà diferent i parant especial atenció a allò que expressem emocionalment i com ens expressem (mestres, PAS, equip de migdia i altres professionals vinculats al centre).
- ✓ **Establir uns criteris d'acompanyament comuns per aquest curs**: uns pactes i acords sobre com ens comunicarem i com ens relacionarem entre nosaltres. Caldrà tenir en compte els tres escenaris possibles: **el presencial, l'híbrid i el virtual**. A més, aquests han de ser realistes, és a dir, cal que tinguem en compte els recursos dels que disposem, i que estiguin sotmesos a una revisió constant.

Recursos disponibles

Pauta per a la reflexió: Escoltem al professorat. Qüestionari que es pot adaptar i utilitzar a l'inici de curs amb el personal docent i no docent dels centres. Servei Educatiu del Segrià i Departament d'Educació (Generalitat de Catalunya) [data de consulta: 01/09/2020]: <https://drive.google.com/file/d/10jK-JD5fm9jV3DsLSW1KUYQknbRVoW9K/view>

Com estan afrontant les i els docents la crisi de la Covid-19? Anàlisi de necessitats realitzat per Unicef a 400 docents [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.unicef.es/educa/blog/docentes-frente-al-coronavirus>

1.3. Sentiment de pertinença

La **cohesió**, els **vincles** i el **coneixement mutu** entre els professionals del centre resulten algunes qüestions fonamentals en les relacions, el clima i el treball d'equip a les escoles. Però avui dia, amb la situació en que estem immersos, resulten més necessàries que mai.

L'Anna molt probablement, amb la idea d'organitzar un dinar al pati de l'escola amb tot el claustre, el PAS i l'equip de migdia pretén assolir un doble objectiu. El primer, **oferir un espai informal per a que les persones puguin compartir** com arriben al centre després de l'estiu. **El segon, començar el curs facilitant un espai distès** per a afavorir les relacions i la creació de vincles.

I és que, totes les persones que treballem al centre ens hauríem de sentir part d'aquest, construint vincles sòlids i propers amb la resta de companys i companyes.

✓ **Es pot crear un grup o comissió de mestres que pugui fer un seguiment de l'acompanyament emocional** i també oferir resposta a possibles dubtes o noves necessitats que puguin aparèixer durant el pas del temps i les situacions.

✓ **És molt important que les persones que cuidem ens cuidem: cal vetllar per l'autocura a nivell personal i a nivell col·lectiu.** Per exemple, es pot fer alguna activitat conjunta que vagi més enllà del terreny professional però en la que participem els professionals del centre. Per exemple: dedicar uns minuts conjuntament abans de començar les classes a fer algun exercici de relaxació o potser fer algun taller creatiu que ens interessi fora de l'horari laboral.

D'altra banda, a banda d'un moment de retrobada (encara que amb mascaretes, amb distància de seguretat i respectant totes les indicacions sanitàries) **l'inici de curs ha d'implicar pels infants el recuperar i restablir les relacions socials.** A més dels petits, també dels grans i de

la comunitat. **Tornar a reprendre els nostres vincles**, des del cara a cara i la proximitat, valorant i ajudant a que els infants valorin allò que és essencial i que ens humanitza.

✓ **Potser és un bon moment per reinventar noves maneres de relacionar-nos** per tal que la distància no impliqui un aïllament com el que en molts casos ha generat.

✓ **També de generar noves fórmules de participació comunitàries, reals i possibles**, malgrat el format no sigui el convencional.

Recursos disponibles

Eines i tècniques de dinamització. Gerència de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència. Ajuntament de Barcelona [data de consulta: 01/09/2020]: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/99768/1/eines%20i%20t%C3%A8cniques%20de%20dinamitzaci%C3%B3.pdf>

Dinàmiques per afavorir la participació. Centre de Recursos per a les Associacions Juvenils de Barcelona [data de consulta: 01/09/2020]: https://craibcn.cat/wp-content/files_mf/FT63din%c3%a0miquesperafavorirlaparticipaci%c3%b3.pdf

Recomanacions a professionals per a ajudar a gestionar les seves emocions davant la Covid-19. Servei Extremeny de Salut [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.escueladesaludmurcia.es/ServletDocument?document=3070>

1.4. Protecció i seguretat

L'escola ha de ser un lloc segur per als professionals que hi treballen. Així, doncs, l'equip directiu hauria de fer tot un treball previ amb els professionals del centre amb la finalitat d'oferir línies clares relacionades amb les mesures de protecció i prevenció en relació a la Covid19.

És possible que l'experiència que ha viscut en Josep amb la seva germana li generi molta por al contagi. També és possible que hi hagi companys i companyes que convisquin amb persones de risc i estiguin molt atentes a les mesures de seguretat.

Però, a l'escola potser hi ha qui es mostra més relaxat/da amb tot allò relacionat amb el coronavirus. Davant l'actual situació d'incertesa i amb previsió que aquesta es prolongui durant el curs escolar (amb possibles canvis sobtats en funció de com es vagi desenvolupant tot) cal que tot l'equip tingui **pautes clares sobre allò que podem controlar** i que, de fet, com a centre assegurarem, seguint les directrius del Departament d'Educació.

✓ **Només si els professionals de l'escola sentim seguretat i tranquil·litat la podem transmetre als infants i les famílies.** Com ens mostrem davant la situació actual i què comuniquem a la resta d'agents seran dues qüestions fonamentals per a generar seguretat en la resta d'agents de la comunitat escolar.

✓ **Tot i que actualment tenim més preguntes que respostes i cada dia canvien coses, des del centre educatiu caldrà oferir pautes.** Els protocols establerts, les mesures de protecció i prevenció en relació al coronavirus, la pròpia re-organització del centre, o el suport i la col·laboració amb altres agents del territori (salut, serveis socials...), ens poden ajudar en aquest sentit.

També caldrà treballar com a escola una qüestió fonamental: què passa si hi ha algun contagi? Doncs que no serà un tema d'una persona o d'un grup en particular. **Serà una situació de centre.**

✔ **Actualment, cal tenir en especial consideració dues qüestions: la possible estigmatització i la culpa.** Tots i totes estem exposats al coronavirus: tothom es pot contagiar malgrat compleixi i respecti les mesures de protecció. Acceptar i normalitzar aquest fet ens pot ajudar a viure els contagis des d'una altra posició. Ningú ha de culpabilitzar ningú en cas d'ésser contagiats. Tampoc a un mateix.

Finalment, donada la disparitat de maneres d'entendre i viure el coronavirus des de l'escola, així com la quantitat d'informació existent, es fa necessari treballar a nivell d'equip l'elaboració d'un relat compartit sobre aquest.

✔ **Construir una base de coneixement comuna**, que sigui la que es comparteixi amb els infants així com amb les seves famílies. Un **missatge clar, simple i comú** que contribueixi a evitar el conflicte i la confusió.

✔ **Per a construir aquest relat compartit ens podem recolzar en els documents i la informació dels organismes oficials** i agafar com a punt de partida tot el coneixement i les directrius provinents de l'àmbit de la salut. Però sempre amb **tranquil·litat** i tenint en compte que estem en un moment incert, volàtil i que potser el que avui funciona i és vàlid, demà pot ser que no ho sigui!

Recursos disponibles

Gestió de casos Covid19 als centres educatius. Document assessorat per la Societat Catalana de Pediatria. Departament d'Educació i Institut de Català de la Salut [data de consulta: 01/09/2020]: <https://canalsalut.gencat.cat/web/.content/A-Z/C/coronavirus-2019-ncov/material-divulgatiu/gestio-casos-centres-educatius.pdf>

Noves mesures de seguretat al pla d'obertura de centres educatius degut a l'evolució de la pandèmia. Departament d'Educació [data de consulta: 01/09/2020]: <http://ensenyament.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/?id=388044>

Informació per a la ciutadania sobre el coronavirus SARS-CoV-2. Canal Salut, Generalitat de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/c/coronavirus-2019-ncov/ciutadania/>

Situació pel brot de malaltia per coronavirus (COVID-19). Organització Mundial de la Salut [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.who.int/es/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Informació actualitzada sobre el brot del Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social del Govern d'Espanya [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov/home.htm>

Una comunitat educativa restaurativa i resilient. Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]: <http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/una-comunitat-educativa-restaurativa-i-resilient/?s=09>

Game Over Covid-19. Joc creat pel professor Ramón Rodríguez Galán que integra les normes de seguretat a l'escola [data de consulta: 01/09/2020]: <https://proferamonrg.com/2020/08/03/covid-19-game-over/>

1.5. Projectió i futur

Podem considerar la crisi que ha generat la pandèmia com una oportunitat. Com un moment de canvi i aprenentatge. Una oportunitat per a redefinir l'escola i els seus valors, tenint en compte les singularitats i necessitats de tots els membres que en formem part.

✔ **Com ens agradaria que fos l'escola després de la COVID-19?** Aquesta pregunta ens pot portar a impulsar noves maneres de funcionament i organització a l'escola.

✔ **Per a respondre aquesta qüestió caldrà recollir la veu i les aportacions de tots els membres de la comunitat escolar.** Es tracta d'una tasca compartida entre l'equip de professionals del centre conjuntament amb les famílies i els infants.

Com podem afavorir aquests processos de co-construcció i participació més enllà dels ja establerts (associacions de pares i mares, consell escolar, etc.)? Una possible resposta a aquesta pregunta és **crear una comissió mixta: un grup de treball integrat per famílies, docents, personal no docent i infants.**

✔ **Un grup que pot funcionar de manera presencial o virtual i que hauria de permetre identificar, apoderar i atendre a la singularitat i diversitat del centre.** Coresponsabilitzant i reconeixent el paper important que tenen totes les parts en la manera d'afrontar la situació.

✔ De la mà de la comissió, poden néixer **iniciatives i propostes per afavorir l'acompanyament mutu** i la transformació progressiva en aquests moments.

Recursos disponibles

El virus pot matar l'escola... si els i les mestres no imaginem la cura. Jaume Funes per a Rosa Sensat [data de consulta: 01/09/2020]: <https://www.rosasensat.org/el-virus-pot-matar-lescola-si-els-i-les-mestres-no-imaginem-la-cura-1/>

5 accions de lideratge per transformar necessitats en oportunitats. Xavier López. Blog d'Obrim l'Educació, de Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: <https://obrimeducacio.cat/blog/accions-lideratge-transformar-necessitats-oportunitats>

2. L'inici de curs amb les famílies

La Isabel aquest curs és tutora de tercer de primària. Avui és el primer dia d'escola per l'alumnat. Encara no són ni dos quarts de nou del matí que ja rep un correu electrònic: es tracta de la Maria, la mare del Nil. Al correu, li explica que li fa por portar el Nil al centre: les notícies alerten que els contagis continuen creixent, i a l'escola hi conviuen tantes persones! I si el seu fill agafa la COVID-19 allà? Viuen amb l'àvia i és una persona de risc...

La Isabel sap que la por de la Maria és una por compartida per moltes famílies: al llarg del confinament, va parlar amb les famílies del seu grup i va poder conèixer com moltes d'elles havien patit la Covid-19, a més dels acomiadaments i els ERTOS. Què pot fer la Isabel per a afavorir que el Nil vingui a l'escola avui? **És possible acompanyar i transformar totes aquestes pors i neguits?**

2.1. Retrobada i acollida

Ens trobem al començament d'un curs en que és probable que les famílies sentin **incertesa, dubtes i angories sobre la tornada a l'escola**. Però en que a més, es poden sumar situacions i vivències personals difícils. Qüestions que poden afectar la manera com arriben als centres.

Les famílies són un agent educatiu clau en la vida dels i les alumnes. Conjuntament amb l'escola, esdevenen els dos principals sistemes de referència pels infants. L'acompanyament emocional, doncs, s'ha d'entendre com una qüestió compartida: a nivell de professionals, de famílies i també de l'alumnat. **Si els adults ens trobem bé, serà més fàcil que transmetem aquest estat als nens i nenes!**

- ✓ La manera en la que **les famílies sentin i percebin el centre educatiu** influirà en gran mesura en la manera en la que l'infant es relacionarà amb l'escola.
- ✓ **Cada centre és divers i singular, així com les seves famílies**, que també tenen unes característiques pròpies que cal tenir en compte.
- ✓ En aquest procés de retorn a l'escola, **els tutors i tutores resultaran clau per la proximitat i la comunicació directa que tenen amb les famílies** dels infants del grup.

La Isabel, la tutora, coneix en primera persona com molts pares i mares van viure la pandèmia el curs passat, ja que en van parlar. Ara que ens trobem a l'inici de curs, **és el moment de reprendre aquesta comunicació** per tal que les famílies puguin compartir com estan, com ha anat l'estiu i com viuen la tornada al centre.

2.2. Detecció de necessitats

Al llarg del confinament i en la situació del curs passat, els tutors i les tutores, així com altres professionals del territori, van esdevenir agents clau per a fer un seguiment de les famílies: obtenint informació de les diferents vivències, arribaven a detectar necessitats.

Conèixer què necessiten les famílies del nostre centre a nivell emocional durant aquest curs serà bàsic per a poder-les acompanyar de forma positiva. Així, a l'igual que passava amb l'equip de professionals, **caldrà que fem una diagnosi inicial** plantejant-nos dues preguntes fonamentals: **Com estan? Què cal que tinguem en compte a nivell de vincles i relació amb elles?**

Per a respondre aquestes preguntes ens pot ajudar:

- ✓ Revisar conjuntament amb les famílies **quin tipus d'acompanyament i suport emocional vam realitzar des de l'escola el curs passat**.
 - Aprofitant per a conèixer la seva vivència de la relació família-escola. Algunes preguntes que ens poden ajudar són: *Com vas viure la relació? Us va mancar alguna cosa? Creieu que podem millorar? Com?...*

- ✓ Acollir les seves aportacions **partint de la humilitat i el valor**.
 - Identificar, valorar i integrar els seus suggeriments permetrà enriquir el funcionament de l'escola. A més, pot ser un molt bon moment per a **reconèixer la seva tasca i esforç de conciliació laboral i familiar**, així com el valor de l'acompanyament que van oferir als i les alumnes en relació a les tasques escolars.

- ✓ Compartir amb les famílies **uns criteris d'acompanyament comuns per aquest curs**: uns pactes i acords sobre com ens comunicarem i com ens relacionarem.
 - Amb la tornada a l'escola s'obre la possibilitat de **crear nous canals de comunicació** i avançar en la coresponsabilització de tots els agents, famílies incloses, del benestar de tota la comunitat educativa.

- ✓ Tenir en compte que potser **hi haurà famílies que requereixin atenció especial**.
 - Seguint el protocol que tingui el centre educatiu per tal d'oferir resposta en aquests casos.

Recursos disponibles

Vídeo: Com crear ponts de co-responsabilitat amb les famílies. Intervenció d'Anna Ramis vinculada a la jornada #EstiuEnriquit d'Obrim l'Educació, de la Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: <https://obrimeducacio.cat/videos/crear-ponts-coresponsabilitat-families>

Com podem acompanyar educativament les famílies el confinament i postconfinament dels infants? Blog d'Obrim l'Educació, de Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: <https://obrimeducacio.cat/blog/acompanyar-families-educativament>

2.3. Sentiment de pertinença

Per a afavorir el sentiment de pertinença de les famílies envers l'escola és necessari que, a més de trobar un espai d'acollida i reconeixement, visquin l'escola com un lloc propi en el que se'ls convida a participar, amb poder d'acció i transformació reals.

- ✓ **Ara, més que mai, necessitem sumar per a afrontar els reptes** que se'ns plantegen, a nivell educatiu però també a nivell de societat. Pel que a l'escola, ens caldrà implicar encara més a les famílies.

- ✓ Només amb el **suport mutu i la creació de xarxa** podrem aconseguir arribar a tothom.

- ✓ Per exemple, **es pot crear un banc del temps entre famílies**. Un espai en que les persones puguin oferir coses que poden ser molt diverses (des d'ajuda per a fer la compra fins a algun taller específic) i que es basi en l'intercanvi. Aquesta fórmula pot oferir resposta a necessitats específiques, i a la vegada esdevenir molt positiva per a promoure la participació, l'ajuda mútua i el suport.

- ✓ Des del centre, una manera **d'enfortir els lligams de les famílies amb l'escola és legitimant tot el que han fet en aquest temps**.

Les famílies han fet molts esforços per a conciliar la vida laboral amb la familiar, adquirint també un paper fonamental en l'acompanyament als infants en les tasques escolars. Sense la seva capacitat per estar presents i fer front a les adversitats, els infants ho haurien patit molt més.

Recursos disponibles

Recull de recursos per a afavorir la participació de les famílies en el centre educatiu.

Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa, Generalitat de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]:

<https://serveiseducatiu.xtec.cat/segarra/wp-content/uploads/usu1148/2020/01/RECURSOS-PER-MILLORAR-LA-RELACI%C3%93-FAM%C3%8DLIES-I-ESCOLA.pdf>

2.4. Mesures de seguretat

Òbviament, l'escola ha de complir amb les mesures i accions establertes pels òrgans competents per tal de garantir la seguretat de tota la comunitat educativa.

Com la de la Maria, la mare del Nil, són moltes les famílies que afronten la tornada a l'escola des de la por i la inseguretat. Aquesta primera reacció davant el que és desconegut és natural, no podem oblidar que aquesta és una situació de crisi que afecta i repercuteix a tothom en diferents graus i aspectes. **Què podem fer per afavorir que les famílies vinguin amb seguretat a l'escola?**

La coneixença del seguiment i de la implementació de les mesures minva la por de les famílies i afavoreix la confiança i la participació envers el centre educatiu.

- ✓ Moltes famílies potser no saben com s'ha preparat l'escola per a garantir aquestes mesures. **Comunicar i compartir els canvis i les pautes** resultarà fonamental per a contribuir a generar seguretat i tranquil·litzar les seves angoixes.
- ✓ Per exemple, **podem aprofitar les xarxes socials (WhatsApp, Instagram, Twitter, Facebook...)** per a **enviar informació gràfica i senzilla** que mostrin els nous canvis i com l'escola és un lloc segur per a tothom (infografies, algun vídeo, fotografies...).

- ✓ Resultarà del tot necessari **compartir amb les famílies el relat construït a nivell de centre sobre la Covid-19**, des de la serenitat i la transparència, acollint i escoltant les seves pors, suggeriments i neguits.

- ✓ Cal tenir en compte que **hi ha diversitat de pensaments i concepcions relacionades amb la pandèmia i el coronavirus**. A l'escola, s'hauria de donar veu a tothom, però en qualsevol cas el que s'ha d'expressar és que es prioritzarà la seguretat.

- ✓ Des de l'escola, amb diferents accions es pot contribuir molt favorablement a **augmentar el compromís de les famílies en el seguiment de les mesures de seguretat**, en el marc d'una relació d'aliança per a la salut de l'infant i de tots i totes.

Recursos disponibles

Materials divulgatius de la Covid-19 en diferents llengües. Canal Salut, Generalitat de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]: <https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/c/coronavirus-2019-ncov/divulgacio/materials-idiomes/>

2.5. Projecció i futur

Tal com hem comentat amb anterioritat, podem aprofitar el que estem vivint com a **una oportunitat per a que les famílies puguin implicar-se activament en la co-construcció d'un nou model d'escola.**

- ✓ Per facilitar aquesta implicació resultarà fonamental **transmetre aquest missatge encoratjador a les famílies**: la visió de la crisi com a una oportunitat per a generar i consolidar canvis.
- ✓ **També caldrà que els expressem que els necessitem.** Que sense la seva col·laboració i suport no podem avançar!
- ✓ Serà molt important **crear vies i canals per a que les famílies puguin compartir la seva visió i idees.** Com per exemple, mitjançant alguna trobada conjunta o recollint propostes amb algun sistema com per exemple via correu electrònic o amb una bústia a l'entrada de l'escola.

Recursos disponibles

El paper clau de les famílies en l'educació. Debats d'Educació (Fundació Jaume Bofill i Universitat Oberta de Catalunya) [data de consulta: 01/09/2020]: <http://les3coses.debats.cat/ca/temes/el-paper-clau-de-les-families-en-leducacio>

Un nou vincle família-escola per al proper curs. Jara Costa i Marta Pujadó. Blog d'Obrim l'Educació, Fundació Jaume Bofill [data de consulta: 01/09/2020]: <https://obrirmeducacio.cat/blog/vincle-familia-escola>

3. L'inici de curs amb els infants

Quan les portes de l'escola s'obren, la Míriam, la tutora de tercer, no pot evitar fixar-se en les diferents formes en que els i les infants hi arriben: hi ha qui entra corrents, parlant amb les companyes i companys, hi ha d'altres que entren allunyats del grup intentant respectar la distància. Estan també els que entren plorant. D'altres que, tot i les mascaretes, veu com entren somrient a l'escola. La Míriam s'ho mira sorpresa i comenta amb les companyes i companys que observen l'arribada també: **per a cada infant, el retorn a l'escola és tan diferent! Com acollir i donar resposta a cada una d'aquestes situacions?**

3.1. Retrobada i acollida

De la mateixa manera que la Míriam, no ens ha de sorprendre la diversitat de rebudes que coexistiran en una mateixa aula: por, rebuig, felicitat, alegria...

- ✓ Per a acollir i donar resposta a cada una d'elles, és imprescindible **identificar, validar i reconèixer la singularitat** de cada infant.

L'experiència del confinament, del retorn a l'escola en aquest escenari nou i ple d'incerteses genera en cada un de nosaltres un conjunt d'emocions diverses. En el cas dels infants, aquesta diversitat pren noves formes més complexes: doncs el procés d'identificació emocional necessita d'una persona adulta que l'acompanyi a entendre i gestionar tot allò que sent i experimenta.

La Míriam entra a l'aula de tercer de primària, el grup classe del que és tutora. A l'entrar a l'aula, identifica com cada alumne/a està a l'aula d'una manera diferent. Se'ls mira a totes i tots, i els hi diu: primer de tot, gràcies per venir. **Sé que no és senzill tornar a l'escola després de tot el que heu viscut, així que gràcies de tot cor.** Estic molt feliç de tornar a veure-us a l'escola.

- ✓ **Com acollim a l'alumnat el primer dia és clau:** podem afrontar aquest primer moment des d'un posicionament punitiu, parlant de la nova normativa i dels perills que la seva infracció comporta.
- ✓ O, pel contrari, aprofitar aquest primer moment per a **donar la benvinguda des de la gratitud i el reconeixement:** afavorint, d'aquesta manera, dinàmiques de participació positiva.

Després de tot allò viscut, sense perdre de vista que cada un d'ells i elles haurà viscut una situació particular, **és necessari afavorir moments d'expressió, de compartir, de posar en comú,** tenint en compte i integrant diferents canals i vies de comunicació que vagin més enllà de l'expressió oral o escrita.

- ✓ La música, el teatre, el dibuix, l'escriptura, l'esport, el *mindfulness*, el ioga... són exemples de la multitud de canals i vies de comunicació possibles per a afavorir l'expressió del grup tenint en compte la singularitat de cada infant.

La retrobada i l'acollida del grup d'infants serà diferent en funció de les particularitats del grup: es tracta d'acompanyar a aquests infants i experimentar diferents vies d'expressió, per tal d'afavorir un clima de participació i confiança que permeti acollir a les emocions que cada un d'ells i elles experimenta.

- ✓ **L'acollida i el retrobament, davant d'aquesta situació d'incertesa, pot esdevenir una oportunitat** per a experimentar pràctiques educatives que contribueixin a augmentar l'autoestima i l'autoconeixement del grup d'infants.

Recursos disponibles

Recomanacions i recursos per a la gestió i l'acompanyament emocional de la infància i l'adolescència en espais educatius i de lleure, durant l'epidèmia del Covid-19. Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]:
https://www.barcelona.cat/covid19/sites/default/files/2020-06/Guia-Acompanyament-emocional-NNA_COVID-19-1.pdf

Tornem a l'escola. Projecte de retorn al centre escolar passat el confinament i l'estat d'alerta. Maria Madurell [data de consulta: 01/09/2020]:
https://projectes.xtec.cat/consescat/wp-content/uploads/usu694/2020/05/TORNEM-A-L_ESCOLA-1.pdf?_ga=2.226334938.1152016031.1598863609-70261198.1584959562

Decàleg de les emocions: 5+5 propostes per treballar el benestar emocional. Mònica Vallès. Blog d'Obrim l'Educació, de la Fundació Bofill [data de consulta: 01/09/2020]:
<https://obrirmeducacio.cat/blog/decaleg-emocions-propostes-benestar-emocional>

Propostes per inspirar tasques per a transitar bé dels confinaments als retrobaments. Projecte Transicions [data de consulta: 01/09/2020]:
<https://sites.google.com/view/propostestransicionsdelsconfin/p%C3%A0gina-dinici>

3.2. Detecció de necessitats

Tot infant necessita d'una rutina. L'existència d'estructures i pautes d'acció fan que els nens i les nenes percebin l'entorn on es desenvolupen com un entorn segur i que per tant, en ell, l'aprenentatge és possible. **Què succeeix quan, de sobte, aquesta rutina es veu modificada abruptament per la Covid-19?**

La Míriam observa els infants, les seves diferents conductes i reaccions, i li és difícil no pensar en l'explicació d'aquestes, tot recordant les trucades amb les famílies durant el confinament: la mort de l'avi del Yousef, el divorci dels pares de la Cristina, la terrassa de la Cenane, la pèrdua de treball de la mare del Pablo, la manca d'ordinador i d'internet de la Núria...

Les situacions que cada infant haurà viscut seran diverses i allò que necessiti cadascú serà divers també. Així, doncs, de la mateixa manera que ho fem amb les famílies i l'equip de professionals, **als infants també els haurem d'oferir l'oportunitat d'expressar-se: com estan, com han viscut la situació i què necessiten de l'escola.**

✓ **Imaginem l'aula com una cova: un lloc físic segur** on cada infant pot expressar els seus dubtes, pors, neguits...un lloc on les seves emocions seran acollides, reconegudes i validades.

L'escola ha d'esdevenir un espai de trobada segur on es desenvolupin vincles de confiança: tant entre el grup d'infants com amb el o la docent.

✔ Oferir la possibilitat d'identificar com estan, què necessiten **és una oportunitat per a acompanyar a l'infant a conèixer-se, a aprendre i explorar eines i recursos** per a donar resposta a les necessitats tant individuals com de grup.

✔ **Fer participants als infants d'aquest procés de detecció de necessitats permet afrontar i treballar transversalment la gestió dels conflictes, del respecte, de les pèrdues...** afavorint l'exploració de possibles respostes a aquestes situacions, estimulant i potenciant d'aquesta manera la seva creativitat i la responsabilitat envers el grup.

La importància de l'equip docent en la detecció de les necessitats dels infants inclou també **l'observació**: no és només el que els infants expressen verbalment, sinó també el que expressen els seus actes, la seva manera de relacionar-se o reaccionar envers l'entorn.

✔ **Aquesta exploració de necessitats no només ha de centrar-se en el passat o el present, sinó que pot parlar de futur**: explorar possibles nous confinaments, la manera en que cada un d'ells i elles ho afrontaria, permet experimentar i integrar nous aprenentatges.

Una de les principals necessitats que poden presentar els alumnes en la tornada als centres és l'adaptació a la nova rutina escolar. A més, pot ser que en aquest procés es generin alguns conflictes (horaris establerts, disminució del temps de joc lliure, d'ús de les noves tecnologies, etc.).

✔ **L'acompanyament per part dels adults (famílies i mestres) serà imprescindible.** Així, doncs, pot ser que aquest procés d'adaptació present en cada inici de curs requereixi una mica més de temps i energia que en altres circumstàncies. Malgrat tot, és una sensació que passarà després d'aquest període inicial.

Tot i això, per a molts dels infants, el confinament ha posat de manifest la importància de les aficions, de l'autonomia envers la tecnologia, de les relacions des d'un format no presencial...

✓ **L'acollida ha de permetre rescatar aquest conjunt d'aprenentatges que l'infant ha adquirit durant aquest temps:** recursos que abans no teníem i que ara, amb tot el que hem viscut i estem vivint, tenim.

Recursos disponibles

Les 36 cartes de les emocions. Un recurs elaborat pel Departament d'Educació per a conèixer i reconèixer les necessitats dels alumnes a través de la ludificació [data de consulta: 01/09/2020]: <http://ensenyament.gencat.cat/ca/actualitat/coronavirus/JoAprencACasa/aprenem-conviure/reconeixement-emocions-necessitats/>

Orientacions per atendre les emocions de l'alumnat. Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC) [data de consulta: 01/09/2020]: <http://xtec.gencat.cat/ca/recursos/orientacions-atendre-emocions-alumnat>

Com trobar-hi sentit. Consells pràctics per a professionals que treballen amb joves durant el confinament. Agència Catalana de la Joventut. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies [data de consulta: 01/09/2020]: http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/Guies-confinament/Guia_Professionals_Confinats.pdf

3.3. Sentiment de pertinença

Els infants es connecten i estableixen vincles amb els grups d'iguals i els grups d'adults. Viuen i experimenten multiplicitat d'emocions i necessiten sentir-se part d'un entorn segur que els hi permeti explorar-les, compartir-les i aprendre a gestionar-les.

- ✓ **La situació actual, amb la Covid-19 com a element en comú, permet explorar noves formes de pertinença i cohesió:** tots i totes estem afrontant una mateixa malaltia. Estem unides i units per a trobar-hi una solució i necessitem acordar unes pautes, unes mesures, per a cuidar-nos i protegir-nos. Especialment a aquells grups que són considerats més vulnerables.

La Míriam explica als i les alumnes que l'aula de tercer serà una cova: el seu refugi. Cada una d'elles i ells formaran part d'aquest lloc i, per tant, s'han de sentir totes i tots còmodes i segurs. El grup rep aquesta informació de diferents maneres: hi ha qui la mira amb recel o sorpresa, d'altres comencen a fer propostes per a decorar l'espai... Les reaccions són tan diverses! La Míriam aprofita i els hi explica que ella se sent molt emocionada i nerviosa amb aquesta idea.

En un espai on els sentiments i les emocions es normalitzen, la cohesió de grup augmenta: totes i tots senten que en aquest espai l'expressió emocional hi té lloc. A la vegada, de la mà de la idea del lloc segur, és possible explorar l'efecte que té l'acció individual en el col·lectiu des d'una mirada crítica: **es pot explorar la nova realitat de l'escola, qüestionar i explorar els perquè i vincular-ho amb la repercussió individual i grupal.** No des d'una mirada punitiva o sancionadora, sinó des de les cures, el respecte i la consciència del bé comú.

- ✓ Són moltes i diverses les activitats i pràctiques per **afavorir la cohesió de grup:** la selecció d'una o d'altres anirà en funció de les seves singularitats. L'espai de tutoria és un entorn de gran importància i potencialitat per afavorir-la.

Des d'aquesta mirada, l'escola esdevé un espai per a viure i convida: aprenent i experimentant formes positives de relació amb els altres i l'entorn.

Recursos disponibles

Recull d'activitats de coneixença per afavorir el sentiment de pertinença dels infants. Nati Bergadà [data de consulta: 02/09/2020]: <https://natibergada.cat/dinamiques-per-gaudir-amb-els-infants-els-primers-dies-descola/>

3.4. Protecció i seguretat

Els infants conviuen en una realitat on la Covid-19 està present: les notícies, les famílies, el grup d'amigues i amics, el veïnat... Per tant, **és necessari conèixer quines són les seves idees prèvies** per així, posteriorment, poder compartir i treballar el relat compartit de centre.

La manera com treballem el relat compartit amb els infants hauria:

- **de comptar amb una mirada realista ja que el risc zero no existeix.** Nodrint-lo i reforçant-lo amb aquelles mesures que l'escola adopta per a disminuir aquest risc: el rentat de mans, les mascaretes.
- **de defugir d'actituds discriminatòries.** Evitant discursos estigmatitzadors o culpabilitzadors, intentant prioritzar la persona per davant de la casuística.
- **d'intentar transmetre calma i serenitat.** Nodrint-lo amb les idees de cura, de responsabilitat, de vinculació i d'estima: "*si em cuido jo, cuido als que m'envolten*".

- La Laia no ha vingut perquè segur que té coronavirus!- exclama el Pablo al veure una cadira buida a l'aula.
- Quina por! -li contesta la Cenane,- segur que agafarem el virus!

En qüestió de segons, l'aula s'omple de crits i discursos al voltant de la Covid-19 relacionats amb la por, l'angoixa, la vergonya... La Míriam decideix intervenir tot dient: "**Què en sabem de la Covid-19?**".

La COVID-19 ha generat una situació nova i d'incertesa, tant pels adults com pels infants. La idea que un company o companya de l'aula hagi emmalaltit de la Covid-19 pot generar inseguretat o por en els infants.

✔ Per aquest motiu, **cal acollir els dubtes, les por, els neguits que aquesta realitat els hi genera** i intentar donar-los-hi resposta des d'un **acompanyament emocional** per a la seva estabilització.

✔ També serà necessari que els i les mestres estiguem atents i atentes als infants que no ho visquin des de la por i la serenor, **sinó que visquin la pandèmia des de la imprudència o el descuit**. Cal treballar a partir del coneixement i la reflexió conjunta sobre la importància de les mesures de seguretat.

✔ Hem de recordar que és tan important vetllar pel compliment de la normativa de seguretat com pel **benestar emocional i l'aprenentatge** dels infants.

En qualsevol cas caldrà que els nens i les nenes a l'escola se sentin segurs i protegits en relació a la malaltia. **I com podem incrementar aquesta seguretat i protecció?** Les possibilitats són moltes i diverses:

✔ **Treballant amb els infants la vinculació amb el seu propi cos com a espai segur.** A partir de la reflexió i l'increment de l'autocura d'ells mateixos: si cuido el meu cos i sóc responsable amb els meus actes, el risc de contagi disminueix.

✔ **Obrint espais de diàleg per a que els nens i les nenes puguin compartir les seves percepcions sobre la malaltia i la salut.** Amb l'objectiu d'incrementar els seus recursos personals per al benestar.

✔ **Generant pràctiques i dinàmiques que els apoderin.** Com per exemple:

→ Oferint ajuda directa a col·lectius o persones que ho necessitin de la comunitat. Per exemple: enregistrar contes en àudio i enviar-los a residències d'avis i àvies.

→ Compartint amb altres grups o amb els propis adults de fora de l'escola tot el que han après sobre el coronavirus. Per exemple, una vegada hem profunditzat a l'aula sobre la Covid-19 i les mesures de protecció i prevenció, es pot demanar als i les alumnes que enregistren càpsules tot explicant què hem de fer per evitar el risc de contagi. Aquestes, es poden penjar al canal de Youtube i al blog de l'escola.

→ Participant en una campanya de divulgació i sensibilització, elaborant fulletons o díptics informatius sobre les mesures de protecció que deixarem a les botigues del barri.

Recursos disponibles

La Rosa contra el Virus. Conte per explicar el coronavirus i altres possibles virus. Projecte Sentir i Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya [data de consulta: 01/09/2020]: <https://editorialsentir.com/cat/conte-gratuit-la-rosa-contra-el-virus-un-conte-per-explicar-el-coronavirus-i-altres-virus/>

APS i coronavirus. Roser Batlle [data de consulta: 01/09/2020]: <https://roserbatlle.net/aps-y-coronavirus/>

Covid-19: Protegir la salut a les aules. Principis bàsics per assegurar el dret a la salut en la reobertura dels centres educatius. Unicef [data de consulta: 01/09/2020]: <http://xtec.gencat.cat/web/.content/recursos/orientacions-atendre-emocions-alumnat/recursos/Unicef-educa-covid19-obertura-centres-educatius-seguretat.pdf>

3.5. Projectió i futur

Durant aquest curs, a més d'analitzar l'experiència viscuda obrint espais de diàleg i reflexió compartida, serà necessari **pensar espais i propostes en els que els infants, amb l'acompanyament i suport dels i les mestres, puguin imaginar i construir fórmules participatives per al futur.** I és que, tal com dèiem, si volem i creiem que és necessari avançar cap a un nou model d'escola, els nens i les nenes hi tenen molt a dir.

✔ **Amb una visió optimista**, oberta a la creativitat i sobretot que esperoni a aprendre de l'experiència.

✔ **Ajudant-los per tal que siguin protagonistes** en aquest procés d'imaginar i decidir com volem que sigui l'escola i el món a partir d'ara, a quins reptes cal que ens enfrontem plegats, i a decidir què podem fer i com.

Potser aquest fet d'imaginar plegats esdevé un punt de partida **per a que alumnes i mestres (sense oblidar a les famílies) avancem conjuntament com a agents de canvi** en la construcció d'una realitat més propera a les nostres necessitats i desitjos.

A més, aquests processos de donar la veu als infants també ens podem ajudar a flexibilitzar les nostres estructures mentals d'adults i co-crear noves idees. El que representa, sense dubte, una gran oportunitat d'aprenentatge per als professionals.

Recursos disponibles

Reflexions i dinàmiques per a afavorir una participació creativa envers el projecte de l'escola. Quim Moreno, revista Estris [data de consulta: 01/09/2020]:
<https://www.estriscat.cat/actualitat/innovacio/creativus-si-ja-molt-be-pero-com-2565-102.html>

komtū

FUNDACIÓ **Jov**
projecció en educació